

PWYLLGOR	Pwyllgor Craffu Cymunedau
DYDDIAD	24 Chwefror, 2015
TEITL	Strategaeth Wastraff: Newid i Gasglu Gwastraff Gweddilliol
PWRPAS	Adrodd ar brif ganfyddiadau (hyd yn hyn) o weithredu'r drefn yn Ardal Dwyfor
AELOD CABINET	Cyng. John Wyn Jones

1. Cefndir

- 1.1 Yn ei gyfarfod 13 Mai, 2015 bu i'r Pwyllgor Craffu benderfynu craffu effaith y newidiadau ar y dinesydd yn Nwyfor a hynny yn y Pwyllgor Craffu hwn. Mae'r adroddiad hwn i'r pwrpas.

2. Cyflwyno'r Newid

- 2.1 Ar gyfer cyflwyno'r newid sefydlwyd dau dîm sef y Tîm Gweithredol, yn gyfrifol am y Rhaglen Gweithredu, a'r Tîm Ymgysylltu a oedd yn gyfrifol am y Cynllun Ymgysylltu.
- 2.2 Mae copïau o'r Rhaglen Gweithredu a'r Cynllun Ymgysylltu yn atodol i'r Adroddiad hwn ac maent yn amlgu'r gwaith rhagbaratoi sylweddol a manwl ynghlwm â chyflwyno'r newid; o ddylunio a mesur cylchdeithiau newydd i ddarparu gwybodaeth i drigolion drwy'r post, drwy ymweld, drwy wefannau, papurau newydd a.y.y.b.
- 2.3 Cychwynnwyd ar y drefn newydd o gasglu gwastraff gweddilliol pob 3 wythnos ar 20 Hydref, 2014. Yn ystod y cyfnod hwn bu monitro gofalus o'r trefniadau ar y ddaear, ymateb i ymholiadau drwy Galw Gwynedd, gwefannau cymdeithasol a.y.y.b.

3. Canfyddiadau a Chanlyniadau

- 3.1 Bu i'r newid gael ei gyflwyno yn ddi-drafferth ac roedd yn amlwg o'r cychwyn bod trigolion Dwyfor yn barod am y newid ac yn deall y trefniadau. Ychydig iawn o finiau roddwyd allan ar y dyddiad anghywir a ni chafwyd llawer o wastraff 'ochr' yn ystod y cyfnod o'i gyflwyno, nac yn ddilynol, hyd yn oed dros gyfnod y Nadolig.
- 3.2 Fel cam i hwyluso ailgylchu i drigolion, cyflwynwyd Cartgylchu i anheddau (lle yn addas) cyn ac yn ystod cyflwyno'r newid. Dosbarthwyd oddeutu 9000 mewn nifer ac mae'r Cart, erbyn hyn, yn cael ei ddarparu ar dderbyn cais gan drigolion. Er ddim yn angenrheidiol ar gyfer y newid, bu i'r Cart brofi'n llwyddiannus a phoblogaidd iawn.

- 3.3 Fel y rhagwelwyd, derbyniwyd mwy o ymholiadau gan drigolion yn ystod cyfnod cyflwyno'r newid (gweler ffigyrau Galw Gwynedd yn atodol). Er bod cynnydd yn yr ymholiadau dros y cyfnod, roedd yn llai na'r disgwyl.
- 3.4 Derbyniwyd ychydig ymholiadau drwy wefan y Cyngor a gwefannau cymdeithasol yn ystod y cyfnod ac ymatebwyd pob un.
- 3.5 Derbyniwyd ceisiadau am wasanaeth casglu cewynnau (sy'n wythnosol) ac am fin gweddilliol mwy o faint gan deuluoedd mawr. Erbyn hyn mae 155 yn derbyn casgliadau cewynnau yn wythnosol a mae 41 eiddo wedi derbyn bin mwy. Mae'r galw am finiau mwy a'r gwasanaeth casglu cewynnau yn is na'r disgwyl.
- 3.6 Bu i WRAP (drwy gymorth ariannol Llywodraeth Cymru) wneud arolwg o gyfranogaeth trigolion Dwyfor i ailgylchu cyn y newid 2 i 17 Hydref a wedi'r newid 15 i 30 Ionawr. Dyma grynodedb o'r canlyniadau:

Casgliad	Maint y Sampl (Tai)	Cyn y Newid		Wedi'r Newid		Gwahaniaeth	
		Nifer Tai	%	Nifer Tai	%	Nifer Tai	%
Gwastraff Ailgylchu	1131	878	77.6%	950	84.0%	72	6.4%
Gwastraff Bwyd	1131	589	52.1%	660	58.4%	71	6.3%

- 3.7 Mae ffigyrau cychwynnol o ran effaith y newid ar berfformiad ailgylchu yn Ardal Dwyfor fel a ganlyn:

	Tachwedd 2013	Tachwedd 2014	Gwahaniaeth
Gwastraff Gweddilliol	5.6kg/tŷ/wythnos	4.6kg/tŷ/wythnos	Gostyngiad o 22%
Gwastraff Ailgylchu	179 tonnell	200 tonnell	Cynnydd o 12%
Gwastraff Bwyd	56 tonnell	71 tonnell	Cynnydd o 27%

	Rhagfyr 2013	Rhagfyr 2014	Gwahaniaeth
Gwastraff Gweddilliol	5.5kg/tŷ/wythnos	4.5kg/tŷ/wythnos	Gostyngiad o 22%
Gwastraff Ailgylchu	161 tonnell	203 tonnell	Cynnydd o 26%
Gwastraff Bwyd	50 tonnell	68 tonnell	Cynnydd o 36%

- 3.8 Nid oes cynnydd o unrhyw sylwedd wedi bod yn yr hyn waredir drwy'r canolfannau ailgylchu (ym Mhwillheli a Rhyngddwyryd) yn ystod y cyfnod cyflwyno.
- 3.9 Mae hyn wedi cyfrannu'n sylweddol at godi perfformiad ailgylchu Cyngor Gwynedd o 54% yn Mawrth 2014 i 57% ar ddiwedd Tachwedd, 2014. (Rhaid cyrraedd 58% erbyn mis Mawrth 2016).

3.10 Gyda gostyngiad o 22% mewn gwastraff gweddilliol o 15000 o dai yn Nwyfor, byddai hyn yn ei hunan, yn arbed dros £100k i'r Cyngor mewn costau tirlenwi dros flwyddyn.

4. Cyfleuon i Wella/Gwersi i'w Dysgu

4.1 Er bod y newid wedi ei gyflwyno yn ddi-drafferth, mae ychydig faterion lle y gellir ystyried ar gyfer gwella e.e.

- byddai'n ddymunol, ond nid yn angenrheidiol, cyflwyno Cartgylchu i drigolion (lle yn addas) o flaen y newid i gasglu gweddilliol
- dylid casglu ailgylchu/bwyd (yn ogystal â gweddilliol) ar ddiwrnod amgen lle nad oes casglu Diwrnod Dolig/Gwyl San Steffan
- mae angen ystyried calendr maint llai er mwyn arbed costau dosbarthu.

5. Prif Ganfyddiadau

5.1 Mae ymateb trigolion Dwyfor i'r newid wedi bod yn arbennig gan na chafwyd fawr o drafferthion na phroblemau yn ei gyflwyno. Mae gwaith rhagorol wedi ei gyflawni gan y gweithwyr a holl staff ynghlwm mewn gweithredu'r trefniadau newydd.

5.2 Mae'r ffigyrau hyd yn hyn yn dangos bod y newidiadau wedi achosi cynnydd sylweddol yn yr hyn mae trigolion Dwyfor yn ei ailgylchu.